

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija

Pārskats par ārpustiesas strīdiem 2024.gadā regulējamo sabiedrisko pakalpojumu nozarēs

Skanstes iela 25
Rīga, LV-1013
Latvija

T: +371 67097200
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

I Ievads

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" (turpmāk – Regulatora likums) 32.panta pirmo daļu kā ārpustiesas instance izskata strīdus starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un lietotāju vai starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem (turpmāk – strīds) par to tiesībām un pienākumiem, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem.

Regulatora likums nosaka arī, kādās nozarēs sabiedriskie pakalpojumi tiek regulēti, kas ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji un lietotāji, kā arī kārtību, kādā Regulators izskata strīdus.

Valsts regulē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu kā komercdarbību šādās nozarēs (turpmāk – regulējamās nozares): enerģētika (elektroenerģijas apgāde, siltumenerģijas apgāde, dabasgāzes apgāde), ūdenssaimniecība, elektroniskie sakari, pasts, sadzīves atkritumu apsaimniekošana (nešķirotu sadzīves atkritumu apstrāde un sadzīves atkritumu apglabāšana atkritumu poligonos) un depozīta iepakojuma apsaimniekošana (depozīta sistēmas operatora depozīta sistēmas nodrošināšanas pakalpojums).

Ministru kabineta 2009.gada 27.oktobra noteikumi Nr.1227 "Par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem" nosaka detalizētāk to sabiedrisko pakalpojumu veidus, kuru sniegšanu nepieciešams regulēt.

Izņēmums, kad Regulators neizskata strīdus, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem, ir par zaudējumiem, maksājuma dokumentiem vai parāda piedziņu. Šādus strīdus izskata tiesa Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā (Regulatora likuma 32.panta sestā daļa).

Regulators kopš 2002.gada visus lēmumus par strīdiem, kurus Regulators izskatījis kā ārpustiesas instance, publicē Regulatora tīmekļvietnē www.sprk.gov.lv.

Patērētāju ārpustiesas strīdu risinātāju likuma (turpmāk – Strīdu risinātāju likums) 3.panta otrā daļa noteic, ka strīdus, kas izriet no Regulatora likuma vai regulējamās nozares normatīvajiem aktiem, izskata Regulators saskaņā ar Regulatora likumā noteikto kārtību. Atbilstoši Regulatora likumam arī Strīdu risinātāju likums noteic, ka Regulators kā ārpustiesas strīdu risinātājs ir institucionāli un funkcionāli neatkarīgs. Strīdu risinātāju likuma 13.pants noteic, kādu informāciju ārpustiesas strīdu risinātājs iekļauj savā iepriekšējā gada darbības pārskatā par strīdiem, kuru publicē savā mājaslapā internetā (tīmekļvietnē) līdz 1.martam.

Strīdu risinātāju likums attiecas tikai uz patērētājiem – fiziskām personām, bet Regulatora kā ārpustiesas strīdu risinātāja darbība saskaņā ar Regulatora likumu ir plašāka, jo Regulatoram ir tiesības izskatīt strīdus arī tad, ja iesniegumu iesniedz regulējamo sabiedrisko pakalpojumu lietotājs – juridiska persona vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs.

Sajā pārskatā netiek apkopota informācija par Regulatorā iesniegtajiem iesniegumiem, kur iesniedzēji nelūdz rosināt strīda vērtēšanas procesu, un uz kuriem Regulators ir sniedzis atbildi saskaņā ar Iesniegumu likumu.

II Regulatorā izskatītie strīdi 2024.gadā

Regulators izvērtēja vienu strīdu enerģētikas nozarē (dabasgāzes apgādē), kas ierosināts 2023.gadā, par kuru 2024.gadā pieņēma lēmumu pēc būtības un prasījumu noraidīja.

Regulatorā izskatīto strīdu veidi 2024.gadā

Dabasgāzes apgādē tika izskatīts viens strīds starp diviem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem – dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoru un dabasgāzes sadales sistēmas operatoru, par to rīcības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Strīds radies saistībā ar trešās personas iesniegto sabiedrisko pakalpojumu pieprasījumu.

Strīdu izbeigšana

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.²panta sešpadsmito daļu Regulators strīda izskatīšanas procesu izbeidz, ja iesniedzējs atsauc iesniegumu par strīda izskatīšanu. Regulators 2024.gadā nevienu ierosināto strīdu nav izbeidzis.

Ārpustiesas strīdu vidējais risināšanas ilgums

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.panta pirmās daļas 2.punktu ne vēlāk kā 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts iesniegums par strīda izskatīšanu un Regulators ir izvērtējis iesniegumu un pievienotos pierādījumus, kas pamato strīda priekšmetu un pierāda veiktos pasākumus strīda atrisināšanai izlīguma veidā, Regulators pieņem lēmumu par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

Saskaņā ar Regulatora likuma 35.¹pantu Regulators izvērtē strīdu pēc būtības, konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus un izskata strīdu triju mēnešu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

Ārpustiesas strīda 2024.gadā risināšanas ilgums Regulatorā bija nepilni trīs mēneši no dienas, kad Regulators pieņēma lēmumu par strīda izskatīšanas ierosināšanu.

III Regulatorā 2024.gadā izskatītais strīds enerģētikas nozarē un tā būtība

Enerģētikas nozarē dabasgāzes apgādē

Regulators dabasgāzes apgādē izskatīja strīdu starp diviem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem – dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoru (turpmāk – Iesniedzējs) un dabasgāzes sadales sistēmas operatoru (turpmāk – Atbildētājs). Strīds radās saistībā ar trešās personas iesniegto sabiedrisko pakalpojumu pieprasījumu Iesniedzējam un Atbildētājam. Attiecīgi strīds tika izskatīts starp diviem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem – Iesniedzēju, kurš dabasgāzes apgādē nodrošina dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumu, un Atbildētāju, kurš dabasgāzes apgādē nodrošina dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu.

Starp Iesniedzēju un Atbildētāju pastāvēja strīds par Enerģētikas likuma tiesību normu interpretāciju attiecībā uz Iesniedzēja kā vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora pienākumu nodrošināt savstarpēji savienotā sistēmā ievadāmās gāzes uzskaiti un kvalitātes kontroli (Enerģētikas likuma 112.panta 19.punkts) un Iesniedzēja tiesībām uz dabasgāzes pārvades darbības veikšanai vajadzīgo aktīvu (tostarp pārvades sistēmu) piederību (Enerģētikas likuma 111.panta pirmās daļas 1.punkts).

Regulators secināja, ka, lai arī Enerģētikas likums noteic Iesniedzēja pienākumu nodrošināt savstarpēji savienotas sistēmas balansēšanu un savstarpēji savienotā sistēmā ievadāmās gāzes uzskaiti un kvalitātes kontroli, dabasgāzes pārvades sistēma un sadales sistēma ir divas dažādas dabasgāzes apgādes sistēmas daļas, kurām Enerģētikas likumā ir paredzēts atsevišķs regulējums, tāpat kā ir nodalītas abu sistēmu operatoru kompetences un pakalpojumi.

Tāpat Regulators, izvērtējot faktiskos un tiesiskos apstākļus, secināja turpmāk minēto. Enerģētikas likums noteic biometāna ražotāja tiesības izvēlēties, kurai sistēmai – dabasgāzes pārvades vai sadales sistēmai – pieslēgt savu ražotni. Tai pat laikā ne Enerģētikas likumā, ne Ministra kabineta 2022.gada 13.septembra noteikumos Nr.567 "Noteikumi par prasībām biometāna un gāzveida stāvoklī pārvērstas sašķidrinātās dabasgāzes ievadīšanai un transportēšanai dabasgāzes pārvades un sadales sistēmā" nav detalizētāk norādīts, kā vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators nodrošina tam uzliktā pienākuma – veikt savstarpēji savienotā sistēmā ievadāmās gāzes uzskaiti un kvalitātes kontroli – izpildi gadījumā, ja biometāna ražotne tiek pievienota dabasgāzes sadales sistēmai. Cita starpā, lēmuma par strīda izskatīšanu pieņemšanas brīdī nebija regulējuma arī attiecībā uz minētā pienākuma izpildei nepieciešamo gāzes uzskaites un kvalitātes kontroles iekārtu piederību dabasgāzes pārvades vai sadales sistēmai, ņemot vērā, ka šīs iekārtas fiziski nebūs saistītas ar dabasgāzes pārvades sistēmu.

Ievērojot minēto, Regulators nolēma noraidīt Iesniedzēja lūgumu atzīt par tiesiski pamatotu Iesniedzēja prasību, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 111.panta pirmās daļas 1.punktu un 112.panta 19.punktu pie dabasgāzes sadales sistēmas izveidojams pieslēgums ir sistēmas operatora daļa un šajā pieslēgumā ietilpstošās gāzes uzskaites un kvalitātes kontroles iekārtas ir vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora daļa.

Lēmums (kas detalizēti ietver faktisko un juridisko apstākļu izklāstu un to izvērtējumu) pieejams:

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/Padomes%20lemumsN007D05022024.pdf

IV Noslēguma secinājumi

Izvērtējot pārskatā ietverto strīdu dabasgāzes apgādē, secināms, lai gan Regulators apstiprina dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumus un dabasgāzes sadales sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes sadales sistēmas pieslēguma noteikumus, Energētikas likums attiecībā uz pieslēgumiem nenoteic Regulatora kompetenci regulēt īpašuma tiesību jautājumus. Par īpašuma tiesībām uz gāzes uzskaites un kvalitātes kontroles iekārtu piederību ir nepieciešams vienoties attiecīgās sistēmas operatoram un potenciālajam sistēmas lietotājam, ņemot vērā apsvērumus, kas saistīti ar šo iekārtu uzturēšanu un apkalpošanu. Vienlaikus Regulators norāda, ka izvēlētais tehniskais un īpašuma tiesību risinājums nedrīkst radīt negatīvu iespaidu uz kopējo dabasgāzes apgādes sistēmas drošību un abu sistēmas operatoru finansiālo stāvokli, ņemot vērā, ka sistēmas operatori sniedz dabasgāzes pārvades un sadales pakalpojumus par tarifiem, kuri nosakāmi tādā apmērā, lai lietotāju izdarītie tarifu maksājumi segtu ekonomiski pamatotas sabiedrisko pakalpojumu izmaksas un nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu rentabilitāti.

V Regulatora ieteikumi

Regulators aicina interesentus iepazīties ar Regulatora tīmekļvietnē www.sprk.gov.lv (<https://www.sprk.gov.lv/lemumi>) pieejamiem lēmumiem par strīdu izskatīšanu (kategorijā "Strīdi") un citu Regulatora tīmekļvietnē pieejamo informāciju. Lēmumos par strīdiem ir atspoguļoti katra strīda apstākļi un Regulatora argumenti, kas var palīdzēt izvērtēt jautājumu par vēršanos Regulatorā ar potenciālo strīdu. Vienlaicīgi Regulators vērs uzmanību, ka, izskatot katru strīdu, tiek ņemti vērā konkrētie tiesiskie un faktiskie apstākļi.